

BERMEOKO IRISGARritasunaren PLANAREN EGUNERAKETA - 2025 -

EDUKI-AURKIBIDE OROKORRA

1. ALDERDI OROKORRAK	01. LIBURUKIA
2. BIDE PUBLIKOA	02. LIBURUKIA
3. UDAL ERAIKINAK	03. LIBURUKIA
4. GARRAIOA	04. LIBURUKIA
5. KOMUNIKAZIOA	05. LIBURUKIA
6. SINTESIA	06. LIBURUKIA

AURKIBIDEA

01 LIBURUKIA: ALDERDI OROKORRAK

1.- SARRERA.....	4
2.- KOKALEKUA	6
2.1. KOKAPEN GEOGRAFIKOA	6
2.2. HISTORIA	6
2.3. KOKAPEN GEOGRAFIKOA	7
3.- IRISGARRITASUNA	9
3.1. IRISGARRITASUNAREN ARAZOA	9
3.2. DEFINIZIOAK	9
3.3. HESIEK ERAGINDAKO PERTSONAK	10
3.4. MUGIKORTASUNA HOBETZEA.....	11
3.5. IRISGARRITASUNAREN ONURADUNAK	11
3.6. IRISGARRITASUNA, BIZI-KALITATEA HOBETZEKO	11
4.- IRISGARRITASUN PLANA.....	12
4.1. HELBURUAK.....	12
4.2. JARDUERA-EREMUA	12
4.3. PLANAREN EGITURA BOLUMENEN ARABERA	13
4.4. LEHENESTEKO IRIZPIDEAK	13
4.5. IRISGARRITASUN-JARDUKETETAN DUEN ERAGINA	14
5.- ARAUDIA	15
5.1. SARRERA	15
5.2. APLIKATU BEHARREKO ARAUDIA	15
5.3. NAZIOARTEKO ARAUDIA.....	15
5.4. ESTATUKO ARAUDIA.....	16
5.5. ARAUDI AUTONOMIKOA (EAE)	16
5.6. BERMEOKO UDAL ARAUDIA.....	17
6.- ERABILITAKO METODOLOGIA	18
6.1. FASE OROKORRAK	18
6.2. METODOLOGIA EREMUEK ARABERA	19
6.3. PARTE-HARTZEA ETA KONTRASTEAK.....	19
7.- TRESNAK.....	20

1.- SARRERA

"Bermeoko Irisgarritasun Unibertsaleko Plan Integral hau Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza eta Hiri Agenda Sailaren laguntzarekin egin da — lehen Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila deitzen zitzaion deialdia egin zen unean —, Irisgarritasun Unibertsaleko Plan Integralen bidez Irisgarritasun Unibertsaleko Estrategia ezartzeko toki-erakundeentzako dirulaguntzak arautzen eta deitzen dituen 2023ko azaroaren 14ko Aginduaren babesean. Emandako dirulaguntzaren ehunekoa irisgarritasun-aurrekontu babesgarriaren % 71,70 da."

Bermeoko Udalak 2015ean bultzatu zuen bere lehen Irisgarritasun Plana, zazpi liburukitan egituratua (alderdi orokorrak, araudia, bide publikoa, eraikinak, garraioa, komunikazioa eta sintesia), udalerrian dauden gabeziak diagnostikatzeko eta esku-hartze progresiboak programatzeko. Ordutik, hainbat jarduketa egin dira bide publikoan, udal-eraikinetan eta garraioan, eta irisgarritasunaren arloko esparru autonomiko eta estatala eguneratuz joan da, irisgarritasun unibertsalaren ikuspegia lehentasunezko legezko betebeharrak eta politika publiko gisa sendotuz.

Hamarkada bat igaro ondoren, beharrezkotzat jotzen da Bermeoko Irisgarritasun Plana eguneratzea, honako hauetarako:

- EAEn eta Estatuan izandako arau-aldaketak txertatzea;
- aurreko planaren gauzatze-maila eta antzemandako oztopo berriak berrikustea;
- komunikaziorako eta ingurune digitaletarako irisgarritasuna zeharkako ardatz gisa integratzea;
- lehentasunak egokitzea bilakaera soziodemografikoaren arabera (zahartzea, desgaitasunaren prebalentzia, egitura ekonomikoaren aldaketak eta eguneroko mugikortasuna).

Irisgarritasuna aukera-berdintasunerako, autonomia pertsonalerako eta pertsona guztien parte-hartze sozialerako oinarritzeko eskubide eta baldintza gisa ulertzen da hemen, Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Konbentzioarekin (NBE, 2006), Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Europako Estrategiarekin (2021-2030) eta EAEn Irisgarritasuna Sustatzeko abenduaren 4ko 20/1997 Legearekin bat etorritik.

01. liburuki honek Bermeoko Irisgarritasun Plana eguneratzeko esparru orokorra definitzen du. Udal-testuingurua, irisgarritasunaren kontzeptua eta haren inplikazioak, planaren helburuak eta egitura, erreferentziazko arau-esparrua eta lan-metodologia eta sektore-liburukietan erabiliko diren tresnak azaltzen ditu:

- 02. liburukia: Bide publikoa.
- 03. liburukia: Udal eraikinak.
- 04. liburukia: Garraioa.
- 05. liburukia: Komunikazioa eta seinaleztapena.
- 06. liburukia: Sintesia

Eguneraketaren denbora-muga hiru epetan egituratzen da: laburra (0-2 urte), ertaina (3-4 urte) eta luzea (5-10 urte). Epe horiek sektore-bolumen bakoitzean zehaztuko dira, jarduera-programa eta zenbatespen ekonomiko xehatuen bidez.

2.- KOKALEKUA

2.1. KOKAPEN GEOGRAFIKOA

Bermeo Bizkaiko kostaldeko udalerria da, Kantauriko itsasertzean eta Urdaibaiko Biosfera Erreserbaren inguruan kokatua, eta harreman funtzional estua du Bilboko metropolialdearekin eta Busturialdeko herrieekin.

Hiri-bilbea portuaren inguruan garatzen da, eta aldapa nabarmenak dituzten barne-muinoetara hedatzen da. 2015eko planean adierazitako morfologia horrek oinezkoentzako ibilbideak, auzoen arteko loturen diseinua eta ekipamenduen kokapena baldintzatzen ditu, eta desnibel garrantzitsuak sortzen ditu portu-inguruneke behe-koten, Alde Zaharraren eta garaiera handieneko auzoen artean.

Bermeoko errepideen eta oinezkoen irisgarritasuna eskualdeko errepideen sarearen eta garraio publikoko zerbitzuen (autobusa eta trenbidea) bidez egituratzen da. Zerbitzu horiek udalerria Bilborekin, Gernikarekin eta eskualdeko beste gune batzuekin lotzen dute.

2.2. HISTORIA

Bermeo Bizkaiko herri historikoetako bat da. Dokumentu-erreferentzia zaharrenak XI. mendekoak dira: Gaztelugatxeko Donienekin lotutako dohaintzak (1051) eta Vermelioko portuaren aipamenak. 1236an forua eta hiribildu titulua jaso zituen, eta 1476an "Bizkaiko Buru" gisa berretsi zuten, mendeetan zehar sinbolikoki mantendu zen baldintza.

Historikoki, Bermeo arrantza- eta merkataritza-portu gisa eratu da, Erdi Aroko bilbe trinkoarekin, kale estuekin eta aldapa nabarmenekin. XX. mendetik aurrera, eta bigarren erdian biziago, hiri-hazkundera maila handiagoetara iritsi zen, bizitegi-auzo berriekekin, bide-azpiegituren eta zerbitzuen handitzearekin eta portu-frontearen pixkanakako eraldaketarekin.

Irisgarritasunerako, bilakaera horrek honako ondorio hauek ditu:

- baserri finkatua aldi berean egotea, urbanizazio berriekekin egokitzea zaila dena;
- eskailerak, malda handiko tarteak eta kale estuak Alde Zaharrean;
- auzo garaiak eta baxuak lotzeko beharra, ibilbide irisgarrien, hiri-igogailuen eta hurbileko garraio publikoko irtenbideen bidez.

2.3. KOKAPEN GEOGRAFIKOA

2015eko plana idazteko unean, azterketa sozioekonomikoak zerbitzuen sektorearen garrantzia nabarmentzen zuen (enpleguaren % 60 inguru), baita arrantza-sektorearen presentzia oraindik ere garrantzitsua eta biztanleko 0,51 ibilgailu inguruko motorizazio-tasa, udalerri trinkoagoena baino handiagoa.

EAEko ezintasun funtzionalaren prebalentzia biztanleriaren % 8,4koa zen 2012an, Eustaten datuen arabera; Bermeora estrapolatuta, ezintasun funtzionalen bat zuten 1.425 pertsona baino gehiago zeuden, eta horrek agerian uzten zuen garrantzitsua zela hiri irisgarri bat pertsona guztientzat planifikatzea.

Euskal Estatistika Erakundearen (Eustat) arabera, **2024ko urtarilaren 1ean** Bermeok **17.053 biztanle** ditu, hau da, **506,32 bizt./km²-ko dentsitatea** du udal-azaleraren gainean, **3.368 hektareakoa** (-33,68 km²). **20 urtetik beherako biztanleria % 17,70 da**, hau da, **3.000 pertsona inguru**. Horrek adierazten du gazteen oinarria nahiko mugatua dela biztanleria osoarekin alderatuta, eta irisgarritasuna planifikatzearen garrantzia aurreratzen du, egitura demografikoaren zahartze progresiboan oinarrituta.

Giza kapitalari dagokionez, biztanleriaren % 14,86k goi-mailako ikasketak ditu (2021eko datua), eta biztanleriaren % 71,45ek euskalduntzat jotzen du bere burua (2021eko datua). Horrek indartu egiten du seinaleek, udal-informazioak eta jendearentzako arreta-zerbitzuek euskaraz eta gaztelaniaz hizkuntza erabiltzeko aukera bermatzeko beharra.

Ikuspegi sozioekonomikotik, 2024an erregistratutako langabezia-tasa % 8,6koa da, EAEko batez bestekoa baino pixka bat handiagoa azken ekitaldietan; aldiz, batez besteko errenta pertsonala 23.494 €-koa da urteko (2023. datua), eta udal BPGa 92 indizekoa da (Euskadi = 100, 2022. urtea). Beraz, Bermeo tarteko posizioan dago euskal testuinguruaren barruan. Adierazle horien arabera, udalek inbertitzeko duten gaitasuna modu eraginkorrean kudeatu behar da, eta gizarte-inpaktu handiena duten irisgarritasun-jarduketak lehenesten dira.

Sektore-bolumenak garatzeko, gainera, Eustaten datu-baseak ustiatuko dira. Datu-base horiek **auzoen eta zentsu-sekzioen arabera eta jarduerarekiko erlazioaren arabera** (landunak, langabeak, ez-aktiboak) bereizten dituzte, eta 10.000 biztanletik gorako udalerrietarako eskuragarri daude. Taula horiei esker, **oinezkoentzako ibilbide irisgarrien estaldura, ekipamenduen kokapena eta garraio-geltokiak** Bermeoko biztanleriaren eta enpleguaren benetako banaketarekin lotu ahal izango dira.

Desgaitasunaren eta mendekotasunaren prebalentziaren zenbatespenak ez daude udalerri mailan zuzenean bereizita; EAEko eta Bizkaiko balioak hartuko dira erreferentziatzat (biztanleria orokorrean desgaitasun funtzionalen bat duten pertsonen % 8-9 inguru, Eustaten eta Estatuaren inkesten arabera), eta, ahal denean, Bermeoko gizarte- eta osasun-zerbitzuetatik datorren informazioarekin doituko dira.

Datu horiek sektorekako liburukietan erabiliko dira esku-hartzearen lehentasunak zehazteko eta jarduketan eragin soziala justifikatzeko.

3.- IRISGARRITASUNA

3.1. IRISGARRITASUNAREN ARAZOA

Bermeon oztopo fisikoak, sentsorialak, kognitiboak eta komunikatiboak daude:

- **Oztopo fisikoak:** luzetarako eta zeharkako malda altuak, eskailerak eguneroko ibilbideetan, espaloi jarraiturik gabeko tarteak, beheargunerik gabeko edo irtenguneak dituzten oinezkoen pasabideak, oinezkoentzako ibilbidean sartzen diren altzarien elementuak, etab.
- **Oztopo sentsorialak:** ukipen-zoladurarik eza edo gutxiegitasuna, kontraste kromatikorik eza eskailera-mailetan, eskudeletan eta seinaleztapenean, soinu edo ikusizko informazio gutxi garraio-puntu eta eraikin batzuetan.
- **Oztopo kognitiboak:** seinaleztapen ez oso argia edo ez oso homogeneoa, orientatzeko zailtasunak ekipamendu edo portu-eremu jakin batzuetan, testu konplexuak edo ez oso irakurterazak erabiltzea.
- **Komunikaziorako oztopoak:** udal-eraikinetan eta espazio publikoetan seinale irisgarriak ez izatea, komunikaziorako laguntza-sistematik ez izatea (piktograma normalizatuak, braillea, erliebea, begizta magnetikoa, Espainiako zeinu-hizkuntza, azpigituluak) eta web-irisgarritasunaren mugak, komunikazioaren bolumen espezifikoan jorratzen direnak.

Oztopo horiek eragin berezia dute mugikortasun murriztua, ezintasun sentsoriala edo kognitiboa duten pertsonengan, baina baita adinekoengan, haurren, kotxe txikiak dituzten familiengan eta, oro har, aldi baterako mugapen funtzionala duen edozein pertsonarengan ere.

3.2. DEFINIZIOAK

Bermeoko Irisgarritasun Planaren ondorioetarako, modu harmonizatuan onartzen dira honako lege hauen definizioak: EAEko abenduaren 4ko 20/1997 Legea, apirilaren 11ko 68/2000 Dekretua (42/2005 Dekretuak aldatua), otsailaren 1eko VIV/561/2010 Agindua, eta EKT DB-SUA eta DA SUA-2 estatuan.

Lege-testuak hitzez hitz erreproduzitu gabe, funtsezko kontzeptu hauek onartzen dira:

- **Irisgarritasuna:** inguruneek, prozesuek, ondasunek, produktuek eta zerbitzuek bete behar duten baldintza, pertsona guztiek ulertzeko, erabiltzeko eta erabiltzeko modukoak izan daitezen, segurtasun- eta erosotasun-baldintzetan, ahalik eta modu autonomoenean.
- **Ibilbide irisgarria:** ibilbide honek erabat betetzen ditu irisgarritasunari buruzko arauko baldintzak (zabalera librea, maldak, irtengunerik eza, zoladurak, biraketak, seinaleztapena, argiztapena, etab.), eta gurpil-aulkia erabiltzen duten edo mugitzeko beste muga batzuk

dituzten pertsonak modu autonomoan erabiltzeko aukera ematen du, 68/2000 Dekretuaren eranskin teknikoekin eta VIV/561/2010 Aginduarekin bat etorritik, betiere baldintzarik zorrotzena aplikatuz.

- **Ibilbide erabilgarria:** ibilbide irisgarriaren baldintza guztiak bete gabe, arrazoizko erabilera segurua eta posiblea ahalbidetzen duen ibilbidea, laguntza puntualarekin edo zailtasun batzuekin, EAEko irisgarritasunari buruzko araudi teknikoa aplikatzeko gidako (2012) irizpideen arabera.
- **Erabilera publikoko eraikina edo elementua:** erabilera kolektiborako edo interes orokorreko zerbitzuak ematen dituen (udal-ekipamenduak, administrazio-eraikinak, kultura-, kirol- eta hezkuntza-ekipamenduak, etab.).
- **Mugikortasun urriko pertsonak (MMP):** mugitzeko gaitasuna modu iraunkorrean edo aldi baterako mugatuta duten pertsonak, gorpil-aulkien erabiltzaileak, adinekoak, makuluak dituztenak, taka-takak, etab. barne.
- **Komunikaziorako irisgarritasuna:** informazioa eta seinaleak pertsona guztiengana iristea ahalbidetzen duten baldintzen multzoa, hainbat formatutan (ikusizkoa, ukipenezkoa, soinuak, irakurketa erraza, etab.), 68/2000 Dekretuaren IV. eranskinean jasoa eta 2012ko Gidan garatua.

3.3. HESIEK ERAGINDAKO PERTSONAK

Planak, besteak beste, honako kolektibo hauek hartzen ditu kontuan:

- Desgaitasun fisikoa eta/edo sentsoriala duten pertsonak.
- Adimen-desgaitasuna edo garapen-nahasmenduak dituzten pertsonak.
- Adinekoak, bereziki hauskortasun- edo mendekotasun-egoeran daudenak.
- Gaixotasun kronikoak edo mugitzeko aldi baterako mugak dituzten pertsonak.
- Haurrak, kotxetxoak edo erosketa-orgatxoak bultzatzen dituzten pertsonak.
- Irakurtzeko zailtasunak dituzten edo erabiltzen diren hizkuntzak ondo ez dakizkiten pertsonak.

2015eko planaren esperientziak, EAEko desgaitasunaren prebalentziari buruzko datuekin batera, erakusten du kolektibo horiek biztanleriaren ehuneko esanguratsua osatzen dutela eta haien premiak jarduketan hasierako diseinutik hartu behar direla kontuan.

3.4. MUGIKORTASUNA HOBETZEA

Irisgarritasuna ez da mugatzen balio geometrikoak betetzera; aitzitik, eguneroko joan-etorri seguruak eta autonomoak bermatzera bideratzen da: lanerako eta prestakuntzarako sarbidea, osasun-zentroetara, gizarte-zerbitzuetara eta udal-ekipamenduetara, hurbileko merkataritzara, portu-eremuetara, espazio libreetara eta garraio publikora.

Bermeon, orografia zorrotzaren, motorizazio handiaren eta kanpoko lan-joan-etorrien konbinazioak garrantzi berezia du:

- auzoen arteko eta ekipamendu nagusien arteko oinezkoentzako ibilbide irisgarrien lehentasunezko sarea finkatzea;
- garraio publikoko geltokietarako eta erreserbatutako aparkalekuetarako irisgarritasuna hobetzea;
- oinezkoentzako espazioaren eta ibilgailu pribatuaren arteko erabilera-gatazkak murriztea, ahal den guztietan oinezkoei lehentasuna emanaz.

3.5. IRISGARRITASUNAREN ONURADUNAK

Arau-fokua desgaitasuna eta mugikortasun murriztua duten pertsonetan zentratzen bada ere, irisgarritasuna hobetzeak herritar guztiei egiten die mesede: adinekoei, haurrak dituzten familiei, zamak banatzen edo garraiatzen dituzten pertsoneri, turistei eta bisitariei, etab. Diseinu unibertsalaren ikuspegi hori Europako eta Estatuko araudietan eta 20/1997 Legean ageri da.

3.6. IRISGARRITASUNA, BIZI-KALITATEA HOBETZEKO

Irisgarritasuna bizi-kalitatearen hobekuntzat jotzen da, hainbat arrazoiengatik:

- autonomia pertsonala handitzen du eta laguntza-beharra murrizten du;
- etxean eta auzoan egotea errazten du adinean aurrera egin ahala;
- partaidetza soziala, kulturala eta politikoa sustatzen ditu;
- istripu-arriskuak murrizten ditu eta segurtasun-pertzepzioa hobetzen du;
- espazio publikoa modu bidezkoagoan eta eraginkorragoan erabiltzen laguntzen du.

Alderdi horiek 2015eko planean nabarmentzen ziren, eta Europako gizarteratze- eta irisgarritasun-estrategiekin indartzen dira, hiri-irisgarritasuna berdintasun eraginkorrerako baldintzat jotzen baitute.

4.- IRISGARRITASUN PLANA

4.1. HELBURUAK

Bermeoko Irisgarritasun Planaren helburuak bat datoz abenduaren 4ko 20/1997 Legearekin, 68/2000 Dekretuarekin eta irisgarritasunaren arloko Estatuko oinarritzko araudiarekin.

Helburu orokorra

- 5-10 urteko epean, irisgarritasun unibertsaleko baldintza nahikoak bermatzea bide publikoan, udal-eraikinetan, garraio publikoan eta Bermeoko komunikazioan eta seinaleztapenean, pertsona guztiek joan-etorriak egiteko, orientatzeko eta udal-zerbitzuetara modu seguru, eroso eta autonomoan iristeko aukera izan dezaten.

Helburu espezifikoak (helburu neurgarrien adibideak, sektorekako bolumenetan zehaztu beharrekoak)

- Irisgarritzat (< % 6) edo erabilgarritzat (% 6-8) sailkatutako oinezkoen ibilbide nagusien gutxieneko % 90 lortzea hiri-continuumean 10 urtean.
- Jendeari irekita dauden udal-eraikinen % 100ek oztoporik gabeko sarbidea, barne-ibilbide irisgarria eta, gutxienez, 5-10 urteko horizontean egokitutako komun bat izatea lortzea.
- Garraio publikoko geltoki nagusien eta erreserbatutako MMP aparkalekuen % 100ek irisgarritasunari buruz indarrean dagoen araudia 5 urtean betetzen dutela bermatzea.
- Udal-komunikazioak (seinaleztapena, herritarren arreta eta web/app munizipala) WCAG 2.2 AA mailen baliokide izatea ziurtatzea, lehentasunezko zerbitzuetan laguntza-sistemekin (irakurketa erraza, piktogramak, braille/erliebea, begizta magnetikoa, LSE, azpitolatua) osatuta.

Hauek izango dira erreferentzia-epeak:

- Epe laburra: 0-2 urte (oinarrizko eta urgentzia handiko jarduerak).
- Epe ertaina: 3 – 4 urte (lehentasunezko sarea eta funtsezko eraikinak finkatzea).
- Epe luzea: 5 – 10 urte (sarea pixkanaka osatu eta konplexutasun tekniko edo ekonomiko handiagoko jarduerak amaitu).

4.2. JARDUERA-EREMUA

Planak, gutxienez, honako eremu hauek hartzen ditu:

- Bide publikoa: oinezkoentzako ibilbideak, bidegurutzeak eta pasabideak, espazio libreak eta egonlekuak, hiri-altzariak, aparkaleku erreserbatuak.
- Udal-eraikinak: administrazio-eraikinak, udalaren titulartasuneko kultura-, kirol-, hezkuntza- eta gizarte-ekipamenduak eta Udalak zuzeneko zerbitzuak ematen dituen beste eraikin batzuk.
- Garraioa: geltokiak, markesinak, Bizkaibuseko sarbideak eta inguruak, Bermibusa edo udalaren edo udalaz gaindiko beste garraio-sistema batzuk Bermeon, eta MMPko aparkaleku erreserbatuak bideetan.
- Komunikazioa eta seinaleztapena: seinaletika bide publikoan eta eraikinetan, udaleko informazio- eta komunikazio-sistemak (herritarren arreta, kanal digitalak, udalaren webgunea, aplikazio mugikorrak, larrialdietako komunikazioa).

4.3. PLANAREN EGITURA BOLUMENEN ARABERA

Bermeoko Irisgarritasun Planaren eguneraketa honako liburuki hauetan egituratzen da:

- liburukia. Alderdi orokorrak (dokumentu hau): testuingurua, kontzeptuak, helburuak, araudia, metodologia eta tresnak.
- liburukia. Bide publikoa: diagnostikoa eta proposamenak oinezkoentzako ibilbideetan, bidegurutzeetan, eremu libreetan, altzarietan eta aparkaleku erreserbatuetan.
- liburukia. Udal-eraikinak: diagnostikoa eta hobekuntza-proposamenak sarbideetan, barne-ibilbideetan, komunetan, komunikazioan eta ebakuazio irisgarrian.
- liburukia. Garraioa: geltokietako, nasetako, intermodalitateko eta erreserbatutako aparkalekuetako irisgarritasunaren analisia.
- liburukia. Komunikazioa eta seinaleztapena: komunikaziorako irisgarritasuna bide publikoan, eraikinetan, garraioan, herritarren arretan eta kanal digitaletan.
- liburukia. Laburpena: emaitzen laburpena, lehenespen orokorra, programa ekonomikoa eta jarraipena.

4.4. LEHENESTEKO IRIZPIDEAK

2015eko planean definitutako lehenetasun-irizpideak hartu dira, eguneratuta:

- eremuaren interes- eta konkurrentzia-maila (erabilera intentsiboko eraikinen ingurunea, osasun- eta hezkuntza-zentroak, merkataritza-guneak, garraio-nodoak);

- biztanleria kaltebera izatea (adinekoak, desgaitasuna duten pertsonak, haurrak) eragin-eremuan;
- hesien larritasuna eta segurtasunerako arriskua;
- jarduerak ibilbide irisgarrien sareari ematen dion jarraitutasun-maila;
- kostu erlatiboa eta esku-hartzearen kostu/onura soziala erlazioa;
- udaletako edo udalez gaindiko beste obra eta inbertsio batzuekin koordinatzea;
- Kostu txikiko arrazoizko doikuntzen bidez hesiak konpontzeko aukera, obra handien aurrean, lehendik dauden eraikinetarako DB-SUA/2 Daren proportzionaltasun-irizpideak aplikatuz.

Irizpide horiek bi mailatan aplikatuko dira:

1. **Elementuaren edo eremuaren interesa** (eraikina, kale-tartea, geltokia, zerbitzua).
2. **Esku-hartzearen premia/premia** (arriskua, hesiaren larritasuna, alternatibarik ez egotea).

4.5. IRISGARRITASUN-JARDUKETETAN DUEN ERAGINA

Planak jarduera batzuen intzidentzia sistemikoa nabarmentzen du:

- Auzo altu baten eta hirigunearen artean ibilbide irisgarri jarraitu bat eraikitzeak ehunka pertsonaren eguneroko mugikortasuna eralda dezake.
- Funtsezko udal-eraikin baten egokitzapen integrala (udaletxea, kultur etxea, kiroldegia) jardunbide egokien erreferentzia eta biderkatzaile bihur daiteke.
- Garraioko geltoki estrategiko gutxi batzuk eta horiei lotutako aparkaleku erreserbatuak hobetzeak nabarmen zabal dezake mugikortasun urriko pertsonen ekintza-eremua.
- Komunikazio irisgarriko irizpide homogeneoak ezartzeak hiri osoaren irakurgarritasuna areagotzen du, karga kognitiboa murriztuz eta biztanleria osoarentzako erabilera-esperientzia hobetuz.

5.- ARAUDIA

5.1. SARRERA

Bermeoko Irisgarritasun Planaren eguneraketa arau-esparru konplexu batean oinarritzen da, non nazioarteko xedapenak, estatukoak, autonomikoak eta udaletakoak biltzen diren. Irizpide orokorra baldintza bermatzaileena aplikatzea izango da beti arauen artean desadostasunak daudenean, eta hala dagokionean, honako hau zehaztuko da: "baldintzarik zorrotzena apirilaren 11ko 68/2000 Dekretuaren eta otsailaren 1eko VIV/561/2010 Aginduaren artean", edo beste konbinazio baliokide batzuen artean.

5.2. APLIKATU BEHARREKO ARAUDIA

Erreferentziazkotzat jotzen dira, gutxienez, honako arau-bloke hauek:

- Nazioarteko araudia.
- Irisgarritasunari eta eraikuntzari buruzko Estatuko oinarritzko araudia.
- Irisgarritasunari, lurzoruari eta hiri-antolamenduari buruzko EAEko araudia.
- Bermeoko udal-araudia (HAPO (2012ko martxoan onartua), ordenantzak, plan bereziak eta indarrean dauden beste tresna batzuk).

5.3. NAZIOARTEKO ARAUDIA

Nazioarteko erreferentzien artean, hauek nabarmentzen dira:

- Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Konbentzioa (NBE, 2006) eta haren Hautazko Protokoloa.
- Europar Batasunaren Oinarritzko Eskubideen Gutuna (2000).
- Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko estrategia 2021-2030 (Europako Batzordea).
- Desgaitasuna duten pertsonentzako aukera-berdintasunari buruzko arau uniformeak (NBE, 1993).

Arau horiek ez dira zuzenean aplikatzen erregelamendu tekniko gisa, baina irisgarritasun unibertsalaren, pertsona guztientzako diseinuaren eta diskriminaziorik ezaren ikuspegia bideratzen dute.

5.4. ESTATUKO ARAUDIA

Estatu mailan, honako hauek jotzen dira bereziki garrantzitsutzat:

- 1978ko Espainiako Konstituzioa (9, 14, 41, 47 eta 49).
- 51/2003 Legea, abenduaren 2koa, desgaitasuna duten pertsonen aukera-berdintasunari, diskriminaziorik ezari eta irisgarritasun unibertsalari buruzkoa.
- 505/2007 Errege Dekretua, apirilaren 20koa, desgaitasuna duten pertsonen irisgarritasunerako eta diskriminaziorik ezerako oinarritzko baldintzak onartzen dituen espazio publiko urbanizatueta eta eraikinetara sartzeko eta horiek erabiltzeko.
- 1544/2007 Errege Dekretua, azaroaren 23koa, irisgarritasunaren eta diskriminaziorik ezaren oinarritzko baldintzak arautzen dituen, desgaitasuna duten pertsonen garraiobideak eskuratu eta erabiltzeko.
- VIV/561/2010 Agindua, otsailaren 1koa, 505/2007 Errege Dekretua espazio publiko urbanizatueta dagokienez garatzen duena.
- 173/2010 Errege Dekretua, otsailaren 19koa, irisgarritasunaren eta desgaitasunen bat duten pertsonen diskriminaziorik ezaren (DB-SUA) arloko EKT aldatzen duena.
- 193/2023 Errege Dekretua, martxoaren 21koa, irisgarritasunaren eta diskriminaziorik ezaren oinarritzko baldintzei buruzkoa, jendearen eskura dauden ondasunak eta zerbitzuak eskuratzeko eta erabiltzeko (Basauriko plana eguneratzean aipatzen da).
- Eraikuntzaren Kode Teknikoa (EKT), bereziki Erabilera- eta Irisgarritasun-segurtasunari buruzko Oinarritzko Dokumentua (DB-SUA) eta DB-SUA/2 Laguntza Dokumentua, lehendik dauden eraikinen irisgarritasun-baldintzak benetan egokitzeari buruzkoa.

5.5. ARAUDI AUTONOMIKOA (EAE)

Zuzenean aplikatzekoak dira Bermeon:

- **20/1997 Legea**, abenduaren 4koa, Irisgarritasuna Sustatzekoa.
- **68/2000 Dekretua**, apirilaren 11koa, hiri-inguruneen, espazio publikoen, eraikinen eta informazio- eta komunikazio-sistemen irisgarritasun-baldintzei buruzko 20/1997 Legea garatzen duena, eta lege hori otsailaren 22ko 42/2005 Dekretuak aldatzen duena.
- **256/2000 Dekretua**, abenduaren 5koa, ezinduentzako aparkatzeko txartelari buruzkoa.
- **126/2001 Dekretua**, uztailaren 10koa, garraio publikoaren irisgarritasun-baldintzei buruzkoa.

- **2/2006 Legea**, ekainaren 30ekoa, Euskadiko Lurzoruari eta Hirigintzari buruzkoa.
- **10/2007 Legea**, ekainaren 29koa, EAErako laguntza-txakurrei buruzkoa.
- EAEn irisgarritasunaren arloan indarrean dagoen Araudi Teknikoa aplikatzeko gida (2012ko uztaila), erreferentzia teknikoko dokumentu gisa, 68/2000 Dekretuaren eskakizunak interpretatzeko eta espazio irisgarriak, erabilerrazak eta ez-irisgarriak sailkatzeko.

5.6. BERMEOKO UDAL ARAUDIA

Udal-eremuan, honako hauek hartuko dira kontuan:

- Bermeoko Hiri Antolamenduko Plan Orokorra (HAPO) eta haren aldaketak. (2012ko martxoan onartua)
- Urbanizazioari, bide publikoaren okupazioari, hiri-altzariei, obra- eta jarduera-lizentziei, irisgarritasunari eta oztopo arkitektonikoak kentzeari eragiten dieten udal-ordenantzak.
- Plan bereziak, xehetasun-azterlanak eta beste hirigintza-tresna batzuk, bide publikoaren, espazio libreen eta udal-eraikinen konfigurazioan eragina dutenak.

6.- ERABILITAKO METODOLOGIA

Bermeoko Irigarritasun Plana eguneratzeko lan-metodologia 2015eko planaren esperientzian (bost fase: aurretiazko azterketa eta plangintza, datu-bilketa, diagnostikoa, esku-hartzeen definizioa eta idazketa/aurkezpena) eta beste irigarritasun plan batzuetan aplikatutako jardunbide egokietan oinarritzen da.

6.1. FASE OROKORRAK

1. Aurretiko analisia eta plangintza

- 2015eko Irigarritasun Plana eta ordutik bide publikoan, eraikinetan, garraioan eta komunikazioan egindako jarduketak berrikustea. [OSATU BEHARREKO DATUA]
- Hirigintzari, informazio soziodemografikoari eta mugikortasunari buruzko informazioa biltzea (kartografia, HAPO, estatistika-datuak, garraio-sareak, etab.).

2. Datuak biltzea

- Landa-laneko kanpainak, eremu bakoitzerako fitxa normalizatuekin (bide publikoko tartearak, eremu libreak, udal-eraikinak, garraio-geltokiak, PMR plazak, komunikazio-elementuak).
- Parametro geometrikoak eta funtzionalak neurtzea (zabalak, maldak, irtenguneak, biraketa-erradioak, altuerak, kontrasteak, argiztapena, etab.).

3. Egoeraren diagnostikoa

- Elementu bakoitza irigarri, erabilgarri edo ez-irigarri gisa sailkatzea, autonomia-erkidegoko eta estatuko araudiaren artean irizpide zorrotzena aplikatuta, 2012ko Gidaren eta DB-SUA/2 xedapen gehigarriaren laguntzarekin, lehendik dauden eraikinetan.
- Oztopen larritasun-mailak eta erabiltzaileentzako arrisku-mailak esleitzea.

4. Esku-hartzeen definizioa

- Bermeoko morfologiara eta arauzko eskakizunetara egokitutako eredu-konponbideen proposamena (xehetasunak), eraikuntza berria, erreforma integrala eta arrazoizko doikuntzak bereiziz.
- Unitateko kostuen kalkulua (€/ ml, €/ m², €/ ud) eta esparruaren arabera aurrekontuen kalkulua, 2015ean bide publikoan, eraikinetan eta garraioan erabilitako irizpideak kontuan hartuta.

5. Etapa-plana eta idazketa

- Eremuen arabera etapa-plan bat eta denbora-faseen arabera plan ekonomiko orokor bat egitea (0 – 2/3 – 4/5 – 10 urte), aurreko planaren lau urteko planaren eskemari jarraituz, baina 10 urteko horizontera egokituta.
- Sektorekako bolumenak eta sintesi-bolumena idaztea, fitxen eranskinekin, planoekin eta lehentasun-taulekin.

6.2. METODOLOGIA EREMUEN ARABERA

- **Bide publikoa:** tarteen eta eremu librean inbentario osoa, 2015eko 3. bolumeneko kale-tipologien eta tarteen eskemari jarraituz; zabalaren, malden, pasabideen, oinezkoen pasabideen, altzarien eta aparkaleku erreserbatuen neurketak; lehentasunezko ibilbideen jarraitutasunaren ebaluazioa.
- **Udal-eraikinak:** udal-eraikinen inbentarioa eguneratzea, sarbideak, barne-ibilbideak, igogailuak, komunak, erakusmahaiak eta seinaleztapena egiaztatzea, 2015eko eraikuntza-txostenen eranskina abiapuntu hartuta.
- **Garraioa:** autobus-geltokien eta MMP erreserbatutako aparkalekuen irisgarritasuna berrikustea, Bermeon 2015ean eta Basauri eguneratzean aplikatutako fitxak eta metodologia erabiliz.
- **Komunikazioa:** komunikaziorako irisgarritasunaren analisia bide publikoan, eraikinetan, garraioan eta kanal digitaletan, 2015eko komunikazio-bolumen espezifikoaren eta Bermeorako eguneratzearen ondoriozko jarraibideekin.

6.3. PARTE-HARTZEA ETA KONTRASTEAK

Honako hauek inplikatzeko aurreikusten da:

- Udal-zerbitzu teknikoak (hirigintza, obrak eta zerbitzuak, ondarea, garraioa, informazio-sistemak, komunikazioa).
- Ordezkaritza politikoak eta sektore-arloetako arduradunak.
- Desgaitasuna duten pertsonen, adinekoen eta interesa duten beste kolektibo batzuen erakundeak eta elkarteak. (Fekoor)

Mekanismo espezifikoak (lan-mahaiak, tailerrak, kontsultak, inkestak) sektorekako bolumenetan eta sintesi-bolumenean zehaztuko dira.

7.- TRESNAK

Irigarritasun Planaren koherentzia eta trazabilitatea bermatzeko, honako lan-tresna hauek erabiliko dira:

- **Inbentario- eta diagnostiko-fitxak:**

Formatu normalizatuak eremuaren arabera, gutxienez honako eremu hauekin: ID, kategoria eta azpikategoria (kale-tartea, eremu librea, eraikina, geltokia, PMR plaza, komunikazio-elementua), kokapena (ETRS89/UTM30N eta WGS84), argazkiak, neurketak, bete gabeko arau-erreferentzia (legea/dekretua eta artikulua), zorrotasuna, jarduketa-proposamena, kostu zenbatetsia, lehentasuna (1/2/3), egoera (egiteke/gauzatzear/gauzatzear).

- **Informazio geografikoko sistemak (GIS):**

Udal-oinarri kartografikoa, ibilbide, tarte, eraikin, geltoki, MMP plaza eta beste elementu garrantzitsu batzuen geruzekin, azterketa espazialak ahalbidetuz (auzoen arabera estaldura, ekipamenduen eta geltokien eragin-erradioak, etenak identifikatzea).

- **Planoen eta eskemen ereduak:**

Ibilbide irigarrien sare-planoak, barneko ibilbide irigarria duten eraikinen planoak, ereduak xehetasun-eskemak (ibiak, arrapalak, komun egokituak, erakusmahaiak, seinaleztapena, etab.), 68/2000 Dekretuaren eta EKT DB-SUAren eskakizunekin bateragarriak.

- **Aurrekontuaren txantiloak:**

Kalkulu-orriak, unitateko prezioekin (€/ ml, €/ m², €/ ud) eta eremuaren eta etaparen arabera aurrekontu-laburpenekin, 2015ean bide publikorako eta eraikinetarako erabilitako egiturari jarraituz, erreferentziazko prezio berrietara egokituta.

- **Jarraipen- eta eguneratze-sistema:**

Irigarritasunaren adierazleen (KPI) eta aginte-taulen multzoa, planaren gauzatzea monitorizatzea ahalbidetuko dutenak (tarte irigarrien ehunekoa, eraikin egokituaren kopurua, geltoki irigarrien ehunekoa, komunikazioaren betetze-maila, etab.), aldizkako berrikuspenekin eta obra edo aldaketa berrien ondoren inbentarioa eguneratzeko gaitasunarekin.